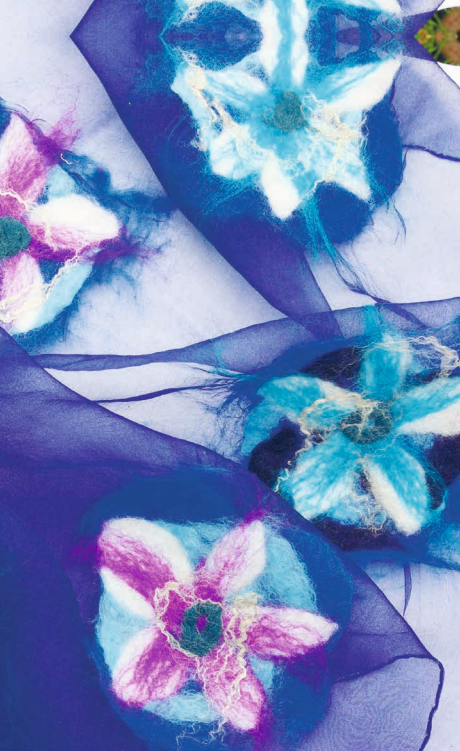

Alena Isabella Grimmichová

Originální textilní techniky

Alena Isabella Grimmichová

Originální textilní techniky

Originální textilní techniky

Alena Isabella Grimmichová

Fotografie: Alena Isabella Grimmichová

Jazyková korektura: Evženie Nakládalová

Sazba a potah: Karel Hána

Odpovědný redaktor: Katarína Belejová

Technický redaktor: Radek Střecha

Vydalo nakladatelství Alena Grimmichová – Atelier Grimmich 2026 v Kersku

Počet stran: 129

Vydání druhé

Grimmich

Připomínka

Autorka i vydavatel vynaložili značné úsilí, aby návody obsažené v této knize byly co nejpřesnější a bezpečné. Nemohou na sebe vzít žádnou odpovědnost, ať přímou či nepřímou, která by z jejich použití mohla vyplynout. Zároveň čtenáře upozorňují, aby dbali bezpečnostních pokynů výrobců výtvarných materiálů a respektovali výrobci doporučené postupy.

ISBN 978-80-88512-16-5

OBSAH

Úvod	4	Mokume	51	Akvarel a sůl.	96
HEDVÁBNÉ TKANINY	6	Tesuji	53	Malba a kresba v ploše	99
VOSKOVÁ BATIKA.	12	Yanagi	56	Malba krycími barvami	102
Malba štětcem a krakelování	17	Araš, Twist.	58	KOMBINOVANÉ TECHNIKY.	105
Tjan-ting	20	Araš (batika na válci)	63	Pasty z mouky a škrobu	108
Zrcadlení.	24	FILCOVÁNÍ	67	Keltský vzor	111
Voskové šibori	27	Šála z chiffonu a merino vlny	71	Keltský vzor II – mouka a škrob	114
Kombinace technik	30	Nedokončený filc	75	Hliněná batika	117
ŠIBORI (SHIBORU)	33	Květiny	78	Malba hlínou	120
Mandala	36	Filcovací vlna s výšivkou	80	Sluneční šablony	
Šibori – čtverce.	41	Obrázky	82	a tisk přírodninami	122
Itajime (prkénková batika).	45	MALBA NA HEDVÁBÍ.	85	Tisk a kresba.	124
Šitá batika	48	Kresba ornamentů.	89	O autorce	129
		Psaní na hedvábí.	92		

ÚVOD

Kniha, kterou držíte v ruce, se věnuje tvorbě na textiliích z přírodních materiálů, hlavně hedvábí. Na hedvábí barvy nejlépe vyniknou, ale u většiny projektů je lze vyměnit za bavlnu nebo len. Pro některé techniky je bavlna vhodnější než hedvábí, jinde je hedvábí nenahraditelné.

Textil a techniky jeho barvení a zdobení provází lidstvo na každém kroku od počátků jeho dějin. Předpokládá se, že textil jde ruku v ruce s kultivací člověka a že o zpracování vlákna v texturu se lidé pokoušeli již před 10 000 lety. Často jistě zasáhla náhoda, díky níž se objevily nové možnosti v oblasti materiálů i vzorů. Vezměte v úvahu jen to, co udělá s textilií slunce nebo k jakým barevným změnám dojde na látce, pokud zůstane pohozená delší dobu někde v přírodě. Zde možná můžeme hledat počátky batik, posléze dovedených k takové dokonalosti, jak to vidíme třeba u Šibori. Stejně jako naši prapředci, i my se můžeme v tvorbě opřít o náhodu, pokusit se experimentovat, vymýšlet nové kombinace známých technik a posunovat hranice řemesla stále dál. Ruční výroba tkanin a jejich zdobení jsou všude na světě spjaty s tradičními kulturami. V jejich rozdílném uměleckém vyjádření lze dodnes nalézt nekonečnou inspiraci.

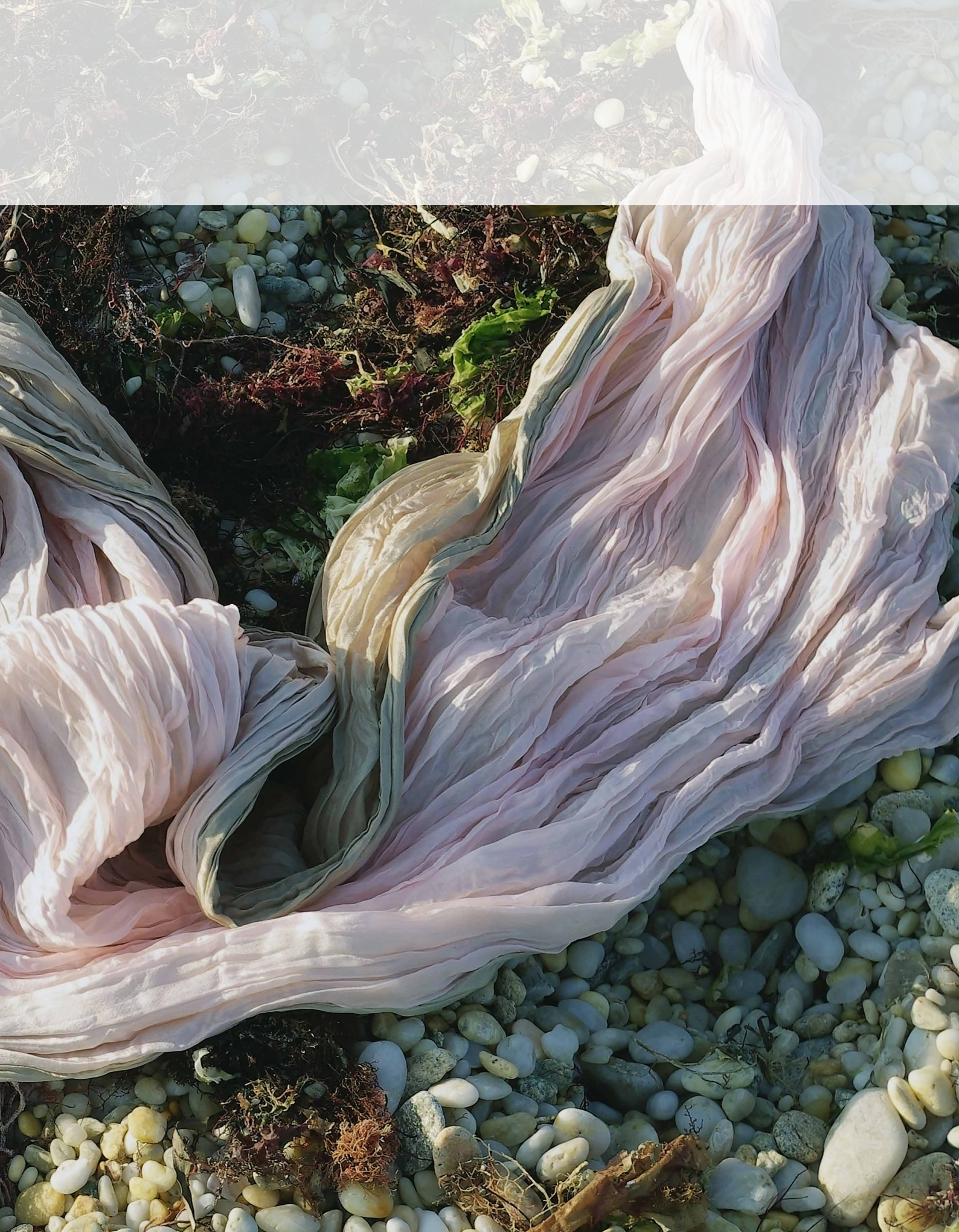
Inspiraci pro svou tvorbu snad naleznete i v projektech, na kterých je tato kniha založena. Jednotlivé techniky, kterými jsou tvořeny, jsme se snažili podrobně popsat, aby je byl schopen zvládnout i začátečník. Berte je, prosím, jen jako jednu z možných cest, jimiž se lze ubírat. Pokuste se je nejen zvládnout a posunout dál, ale především v nich nalézt radost z vlastní tvorby.

Kniha původně vyšla pod názvem Kouzlení s hedvábím. Nyní držíte v ruce její přepracovanou a doplněnou verzi s novým názvem. Doufám, že se vám bude líbit stejně, jako se líbila kniha předchozí.

HEDVÁBNÉ TKANINY

V současné době je u nás poměrně velký výběr hedvábí v metráži a také již ručně obšitého v různých rozměrech a druzích. Polotovary nejsou o moc dražší než metráž a ušetříme si práci s obrubou. Lze zakoupit polotovary šál, šátků, kravat, motýlků, oblečení, deštníků i bytových doplňků.

Jednotlivé druhy hedvábí se od sebe liší strukturou a silou tkaniny. U hedvábí v zásadě platí, že s jeho gramáží (hmotností) roste cena. Hmotnost hedvábí se vyjadřuje v g/m² nebo číslicí umístěnou za druhem hedvábí, která se rovná počtu nití, z nichž je utkán jeden milimetr hedvábné tkaniny.

Malba a kresba je snazší na silnějším hedvábí, jako je třeba Crêpe de Chine, na kterém se dají vytvořit jemné linie a barvy se rozpíjí méně, než třeba na jemném Pongé nebo Chiffonu. Naopak na Šibori nebo voskovou batiku se Pongé výborně hodí a Chiffon je zase neocenitelný při nunofilcování. Pokud kupujete hedvábí v metráži, je třeba si rozmyslet, zda jsou gramáž a typ hedvábí pro vaši práci vhodné.

Hedvábí je ideální textilní materiál, má schopnost pojmout vlhkost v množství až do 30 % vlastní

váhy, aniž by bylo na dotyk vlhké. Díky této schopnosti se velmi dobře barví. Špatně vodí teplo, proto má schopnost vyrovnávat klimatické výkyvy, v létě chladí a v zimě hřeje. Je nejpevnější a zároveň nejpružnější textilní surovinou. Má trpytí povrch díky odrazu světla od vláken, jejichž průřez není kulatý, ale trojúhelníkový. Čínští lékaři uvádějí, že nošení oděvů z přírodního hedvábí pozitivně ovlivňuje regeneraci kožních buněk, působí protizánětlivě a chrání pokožku před nepříznivými vlivy slunečního UV záření.

Druhů hedvábných tkanin je nepřeberné množství. Vysvětlíme si základní rozdíly alespoň u těch nejznámějších. Tkaniny jsou seřazeny abecedně, názvy hedvábí jsou většinou francouzské (v závorce český, pokud český název existuje), pod těmito názvy je naleznete v obchodě u nás i v zahraničí. Francouzské názvy budeme proto používat i dále v textu.

Aksamit, velours de soie (aksamit)

Tkanina s hustým nízkým vlasem, který je tvořen vlasovými osnovními nitěmi z hedvábí. Jemná, vláčná tkanina v plátňové nebo keprové vazbě.

Atlas barchent, satin, futaine satiné (atlas barchet),

Hladká, tužší tkanina s vysokým leskem v atlasové vazbě (odtud název vazby), má lesklý líc a matný rub.

Bourette (buret)

Tkanina s hrubším rustikálním nepravidelným povrchem, matná, v plátňové vazbě z hrubých nestejněměrných přízí, lehce nopuje (vytváří uzlíky v tkanině). Je vytvořena z kokonů, jimiž se motýli prokousali, nebo které byly nějak poškozeny. K jeho výrobě se dají použít i vlákna, kterými bourec přichycuje svůj kokon k podkladu. Zároveň se k výrobě buretu používá nejsvrchnější a nejvnitřnější část kokonu (méně kvalitní než střední část vlákna), díky tomu obsahuje buretové hedvábí velké množství antibakteriálních látek určených k ochraně housenky. Tyto látky působí léčivě a protizánětlivě i na lidskou kůži. Velmi působivá tkanina, příjemná na nošení.

Brocart (brokát)

Lesklá, hustá tkanina vysoké hmotnosti s žakárovým vzorem, který může být doplněn zlatým nebo stříbrným dracounem.

Crêpe (krep)

Tkanina se zrnitým nebo mechovým povrchem, pružná díky krepové vazbě, kde se střídají odlišné zákruty většího množství přízí.

Crêpe de Chine (krepdešín)

Jemná, splývavá tkanina nízké hmotnosti v plátňové vazbě s krepovým povrchem. Crêpe de Chine je pevný, má velkou trvanlivost, málo se mačká, výborně se s ním pracuje a dobře na něm vynikne barva.

Crêpe de Satin (krep satén)

Tkanina střední hmotnosti s jemným krepovým charakterem, podobná saténu, je utkána v atlasové vazbě, má lesklý líc a matný rub. Je elegantnější než satén. Hodí se na šály a přehozy do společnosti. Je velmi efektní, ale stejně jako satén trochu klouže (šálu z něj si musíte hlídat, abyste ji neztratili).

Crêpe Georgette (krep žoržet)

Tkanina nízké až střední hmotnosti, lehká, jemná a průsvitná, v plátňové vazbě, s hustou zrnitou krepovou strukturou, téměř bez lesku nebo s mírným leskem. Velmi dobře se nosí, ale je náchylnější k vytržení vlákn.

Doupillon, Dupion

Nepravidelné, hrubé hedvábí, vinuté z dvojitých kokonů nebo z kokonů zavínutých vedle sebe a vzájemně propletených. Tkaniny z Doupillonu jsou střední hmotnosti, charakteristické svými nepravidelnostmi v lesku a síle. Obsahují místy černé skvrnky, části původního kokonu, které nejsou považovány za vady při tkaní.

Jacquard (žakár)

Obecně tkaniny s velkoplošnými vzory (patří mezi ně damašek a brokát). Název podle J. M. Jacquarda, který

vynalezl složitý mechanismus žakárového tkalcovského stavu, umožňujícího tkát téměř neomezené množství a velikost lehce plastických vzorů.

Chiffon (šifon)

Průsvitná, velmi jemná tkanina v plátnové vazbě se zrnitým povrchem, velmi choulostivá k vytržení nebo posunutí vazby. Výborně se hodí k nunofilcování.

Mousseline (mušelín)

Velmi jemná tkanina nízké hmotnosti, utkaná v plátnové vazbě z točené příze.

Organza (organza)

Velmi průsvitná tuhá tkanina nízké hmotnosti tkaná v plátnové vazbě.

Pongé, habotai (ponžé)

Hustá, lehká, jemná, hladká a neprůhledná tkanina nízké hmotnosti v plátnové vazbě. Pongé je nejčastěji používané k malbě na hedvábí, zvláště pro svou nízkou cenu. Poměrně dost se mačká, ale tato vlastnost se dá výborně využít u vrapovaných šál. Jeho jemnost a relativní pevnost vazby vyhovuje technikám Šibori.

Samt, velours de soie (samet)

Měkká tkanina střední hmotnosti s hustým krátkým vlasem. Z rubu hladká. Často v kombinaci s umělými vlákny, což je nutné vzít v úvahu před barevnou úpravou.

Satin (satén)

Hustá tkanina nízké hmotnosti v atlasové vazbě, má hladký líc s vysokým leskem a matný, drsnější rub. Vyrábí se také v kombinaci s jinými druhy hedvábí, např. Crêpe Georgette se saténovými pruhy.

Shan-tung (šantung)

Tkanina malé hmotnosti nestejněmého plastického povrchu z rezného hedvábí, tkaná v plátnové vazbě z nerovnoměrně hrubých přízí, z šapových přízí (odpad přírodního hedvábí, který vzniká při smotávání hedvábí z bource morušového nebo dubového) nebo z dupionu.

Taffeta (taft)

Tuhá tkanina střední hmotnosti v plátňové vazbě s hustou osnovou a jemným příčným rypsovým žebrováním. Má kovový lesk a krásnou strukturu (zvlášť divoká tafetta, vyrobená z vykousaných kukel divoce žijících druhů bource) a při pohybu šustí. Je elegantní a příjemná na nošení. Vyrábí se i v kombinaci se lnem, a to je velmi luxusní materiál, ideální na šály a přehozy. Vyrábí se ve velkém množství obměn s vlastními názvy.

Tussah, tussa, tussar

Hedvábí divoké neboli plané, vytvořené ze zámotků volně žijícího bource dubového. Oproti hedvábí bource morušového se vyznačuje větší hrubostí vláken a skleněným leskem. Je velmi odolné.

Twill (tvil)

Měkká tkanina střední až vysoké hmotnosti, obouliční, matná, v keprové vazbě.

Tulle (tyl)

Jemná tkanina vzhledu sítě nebo závoje z šestihraných oček, vzniklých vplétáním útkových nití (příčných, mírně zvlněných nití ve tkanině) do osnovy.

Tussor (tusor)

Hustá měkká tkanina v plátňové, keprové nebo rypsové vazbě s nestejně hrubou přízí.

Další materiál a pomůcky

Práce s přírodním hedvábím nepatří k nejlevnějším koníčkům a výrobci nabízejí neuvěřitelné množství pomůcek, bez kterých se údajně neobejdeme. Pokud se ovšem podíváte například na fotografie tradičních asijských malířů na hedvábí, zjistíte, že vytvářejí nádherná, složitá díla prakticky na koleně. Hedvábí mají většinou přehozené přes kus dřeva a přidržují si ho rukou nebo používají jednoduché rámy z větví, na nichž je látka přichycena pouze v rozích. Stejně jednoduché jsou i jejich ostatní pomůcky.

Neznamená to ovšem, že nevyužijeme možnosti současných materiálů a že upustíme od kvality, naopak často zjistíte, že jednoduchá cesta vede k mnohem lepšímu výsledku. Mnoho výtvarných potřeb a pomůcek vás může při práci spíše svazovat než postrkovat kupředu. Zručnost nahradí mnohou pomůckou a ušetří nám starosti i peníze. K vytvoření originálního díla je často potřeba mnoho pokusů. Domnívám se, že čím méně nákladný způsob tvorby vymyslíme, tím méně budeme litovat nepovedených kousků, a tím klidněji se budeme pouštět do nových pokusů.

V první řadě je dobré se podívat po domácích, českých zdrojích. U většiny projektů v této knize jsou

použity barvy na vlnu a bavlnu značky Cheds nebo Chevas, jsou určené k barvení a batikování textilu. Mají širokou škálu barev a lze si je přímo u výrobce objednat na váhu, čímž můžeme ušetřit. Často je lze použít i místo výrazně dražších barev fixovaných párou. Barvy jsou v prášku. Nenechte se zviklat tím, že barvy nejsou určené přímo na hedvábí, drží na něm perfektně a dají se vzájemně míchat. Některé odstíny na hedvábí nepatrně změň barvu oproti vzorníku, který počítá s bavlnou. To si při míchání barev snadno vyzkoušíte na kousku hedvábí. Případně si můžete vytvořit pracovní vzorník základních odstínů. Zjistíte, že na hedvábí vyniknou barvy mnohem lépe než na bavlně, lesk a schopnost hedvábí dobře barvy absorbovat jim dodá na sytosti. Pokud dodržíte návod k použití, jsou stálobarevné a nevypírají se. Pro snadnější orientaci v knize je dále označuji názvem batikovací barvy.

Důležitou pomůckou k práci, na které by se šetřit nemělo, jsou kvalitní ostré nůžky. Nejlépe jedny velké na stříhání hedvábí a jedny malé vyšívací na drobné úpravy. Ostatní materiál a pomůcky, které budeme v projektech potřebovat, naleznete u každé techniky v úvodní kapitole.

VOSKOVÁ BATIKA

Vosková batika je hra, která vás okouzlí svými možnostmi a ne zcela předvídatelným výsledkem. Lze ji použít k volné malířské tvorbě, ale i k výrobě nejrozmanitějších doplňků šatníku i interiéru. Vosková batika patří mezi tradiční řemesla. Již po staletí se voskem maluje, kreslí a tiskne. Linie a plochy vytvořené voskem jsou vůči barvě odolné. Jakmile se vosk odstraní, zůstávají původně zakrytá místa bílá, resp. ponechávají si barvu podkladu, vzniká tzv. rezerváž. Vosk, který při práci popraskal, umožní barvě, aby v místě prasklinek obarvila látku a vytvořila tak žilkování, tzv. krakelování. Krakelování nevzniká jen náhodou, ale lze ho použít jako samostatný výtvarný efekt. V tradiční voskové batice bylo krakelování nepřipustné, ale v současnosti se stalo velmi oblíbeným prvkem.

Pro pochopení zákonitostí voskové batiky nám postačí papír, bílá svíčka a vodové barvy. Svíčku použijeme jako tužku a nakreslíme na papír libovolné linie. Téměř neviditelný obrázek přetřeme žlutou barvou a první batikovací kouzlo je na světě. Na zaschlou barvu dále kreslíme voskem a znovu přetřeme, tentokrát modře. Vosk, pokud je to nutné, lehce seškrábeme nožem a podíváme se, co nám vzniklo. Máme před sebou zelenou plochu s bílými a žlutými liniemi. Tato zkouška nám ukáže několik důležitých věcí:

- ▶ Voskem zakrytá místa si ponechávají původní barvu, na kterou jsme s ním malovali.
- ▶ Postup je možný pouze dopředu, nikoliv zpět.
- ▶ Voskem můžeme malovat pouze na naprosto suchý podklad, jakákoli vlhkost vosk odpuzuje. Nikdy neurychluje schnutí fénem ani jiným tepelným zdrojem, vosk by se teplem roztavil a práci zničil.
- ▶ Vzhledem k tomu, že pracujeme s transparentními barvami, bude výsledná barva kombinací všech předchozích barev.

Práce s voskem

K malbě voskem používáme směs včelího vosku a parafínu. Ve výtvarných potřebách lze koupit již připravený batikovací vosk v granulích, tato směs je ale poměrně drahá a nehodí se ke každému typu práce s voskem, lepší a levnější varianta je namíchat si směs vlastní.

Včelí vosk je měkký a vláčnější než parafín, který je naopak tvrdší, vytváří tenčí vrstvy, snadno se láme

a odděluje od látky. Pokud malujeme štětcem, je ideální namíchat směs v poměru přibližně 1 : 1, při kresbě tjan-tingem používáme větší poměr včelího vosku: asi 2/3 vosku na 1/3 parafínu. Pokud připravujeme vosk na krakelování, poměr obrátíme. Poměry jsou přibližné, časem sami přijdete na to, jaké složení vyhovuje právě vám, a podle konzistence poznáte, kterou složku potřebujete doplnit. Proto, jestliže vám zbyde vosk z malby štětcem a budete potřebovat přetřít hedvábi na závěrečné krakelování, rozhodně původní směs nevyhazujte, pouze ji doplňte parafínem.

Parafín v granulích lze nahradit voskem ze hřbitovních nebo čajových svíček. Postupujte opatrně, někdy výrobce přidává do svíček barvu nebo příměsi, které mohou práci zničit. Proto je používání svíček třeba předem vyzkoušet a pak se držet stejné značky. Svíčky zásadně nepoužívejte při malbě tjan-tingem. Tato činnost je poměrně náročná, a proto si zasluhuje kvalitní materiál.

Pokud nemáte doma profesionální vybavení, je nejideálnější rozechřívát vosk ve vodní lázni. Do hrnce s vodou vložíme plechovou misku s voskem a dáme vařit. Jakmile je vosk dostatečně rozechřátý, přeneseme ho i s hrncem na pracovní plochu. Voda udržuje teplotu vosku dostatečně dlouhou dobu. Pokud máte doma ohřívaček pod čajovou konvici, dejte hrnec na něj. Pomocí čajových svíček se udrží teplota vody, a tím i teplota vosku, delší dobu.

Správně rozechřátý vosk nechává průhlednou stopu, která prosákne do látky. Příliš horký vosk se rozpívá nebo látkou protéká. Nedostatečně rozechřátý vosk nechává mléčnou stopu na povrchu látky, do látky se nevsákne a nevytvoří tedy rezerváž. Správná teplota je závislá na síle a hustotě použité tkaničky. Bavlněné plátno potřebuje vyšší teplotu vosku než jemné hedvábi nebo len, které vstřebávají vosk lehce.

Materiál

Voskem malujeme pouze na přírodní materiály. Látky musí být tenké, aby vosk prosákl na rubovou stranu. Přírodní hedvábi je na tuto techniku velmi vhodné, barvy na něm krásně vyniknou. K práci doporučuji zvláště Pongé 5–6, Crêpe de Chine 10–12 a Crêpe Georgette 10. Tyto druhy hedvábi mají hladký

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Originální textilní techniky***.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.